5 класс. Башҡорт дәүләт теле.
Тема: Башҡортостан йылғалары. Уртаҡлыҡ һәм яңғыҙлыҡ исемдәр.

Маҡсаттар:
1) <u>Белем биреү:</u> яңғыҙлыҡ һәм уртаҡлыҡ исемдәрҙең яҙылышын, Башҡортостан тураһындағы текстарҙың төп йөкмәткеһен үҙләштереү;
2) <u>Үҫтереү:</u> яңғыҙлыҡ һәм уртаҡлыҡ исемдәрҙең яҙылыш айырымлыҡтарын үҙләштереү, уҡыусыларҙың логик фекерләүенә иғтибар итеп, хикәйәләү-тасуирлау мөмкинлектәрен киңәйтеү;
3)<u>Тәрбиәүи:</u> Башҡортостанға һөйөү тәрбиәләү, башҡорт теле аша башҡорт халҡының тарихы, төп милләт булған башҡорт халҡының тарихына, мәҙәниәтенә ихтирам тәрбиәләү,Башҡортостан йылғалары тураһында белешмә биреү.
Йыһызландырыу: дәреслек, Башҡортостан картаһы, һүрәттәр, карточкалар,мультимедия проекторы.
1.Дәрес барышы.
Ойоштороу мәле.
Һаумыһығыҙ, уҡыусылар! Хәйерле көн!
Фонетик күнегеү. Дәресте башлар алдынан бер аҙ телдәрҙе лә шымартып алайыҡ.
Ҡыңғырау шылтыраны,
Беҙ йыйылдыҡ дәрескә,
Китап, дәфтәрҙәр әҙер,
Тотонабыҙ беҙ эшкә.
2. Дәрестең темаһын асыу. Маҡсат ҡуйыу. Эште планлаштырыу.
Һалҡын һыулы <u>Һаҡмарҙа</u> һайрай һары һандуғас (таҡтала яҙылған тиҙәйткесте уҡыу, тәржемә итеү, аҫтына һыҙылған һүҙҙең яҙылышын аңлатыу, лексик теманы билдәләү).
***3. Өй эшен тикшереү.* 18-се күнегеү (13 б.).** Ниндәй өй эше бирелгәйне? Был һүҙҙәр ниндәй һүҙ төркөмөнә ҡарай? Улар ниндәй һорауҙарға яуап бирә? Кем? Нимә?
Предметтарҙың атамаһын
“Исем” белдерә беҙгә.
Кем һәм нимә? һорауҙарын
Ҡуйырға кәрәк һүҙгә.
-Эйе, Башҡортостандың йылғалары тураһында һөйләшәсәкбеҙ. Йылғалар ниндәй хәреф менән яҙыла? Баш хәреф менән.Тимәк, предметтың атамаһын белдергән яңғыҙлыҡ һүҙҙәрҙе һәм уртаҡлыҡ исемдәрҙе өйрәнеп китәсәкбеҙ.(Собственные и нарицательные имена)
Таҡтаға бөгөнгө датаны һәм теманы яҙып ҡуяйыҡ
Тема: Башҡортостан йылғалары. Уртаҡлыҡ һәм яңғыҙлыҡ исемдәр.
Проблемалы һорау:
- Башҡортостандың ниндәй йылғаларын беләһегеҙ?
4.Төркөмдәрҙә эш:. Һүҙҙәрҙе өс төркөмгә бүлеп яҙыу, 3 төркөмгә бүленеү: ҡала, йылға, тау исемдәре.
Урал , Ағиҙел, Стәрле, Бөрө, Дим, Ирәндек, Һаҡмар, Инйәр, Танып, Янғантау, Салауат, Белорет, Торатау, Ҡариҙел, Ҡаратау.
5.Дәреслек менән эш: 29-сы күнегеү 33б.
А) <u>Һүҙлек эше (уҡыусылар һүҙлек дәфтәренә яҙып ала):</u>
Саҡрым – километр,
Йәшәү тамыры – основа жизни,
Көньяҡ-көнсығыш – юго-восток,
Туҡландыра – питает,
Төньяҡ-көнбайыш – северо-запад,

Ҡоя – впадает,
Мул һыулы – полноводный.
Хор менән әйтеү һүҙҙәрҙе, 1-2 һүҙ менән һөйләм төҙөү.
Б) Тексты укыу. Укытыусы башлай, укыусылар сылбыр буйынса дауам итә, тәржемә итеү.
В) Дәфтәрҙәргә 3 яңг. һәм 3 урт. исемдәрҙе күсереп яҙырға.
Г) Йөкмәткеһе өҫтөндә эш:
- Башҡортостанда күпме ҙур һәм бәләкәй йылғалар бар?(600)
- Иң оҙон йылғаны атағыҙ. Оҙонлоғо күпме?
- Ағиҙел йылғаһы ниндәй йылғаға ҡоя?
- Тәбиғәткә ниндәй ҡарашта булырға тейешбеҙ? (как должны относиться к природе?)
- Һеҙҙең ауыл (ҡала) янында ниндәй йылғалар аға?

6.Ял минуты.

Аҡҡоштарҙай йөҙәйек,
Бөркөт кеүек осайыҡ.
Ҡуян кеүек һикерәйек,
Айыу кеүек атлайыҡ,
Болан кеүек еләйек,
Арыҫландай һуҙылайыҡ
Һәм урынға ултырайыҡ.

7.Парҙарҙа эш:

1 - Яңғыҙлыҡ ис-р аҫтына бер, 2 - йылғалар исеме аҫтына 2 һыҙыҡ һыҙығыҙ:
1.Кәрим, китап, сәлимә, ҡәләм, йылға.
2.Һаҡмар, гөл, әй, аҡ, урман.

8.Дәрескә рефлексив анализ.

-Уҡыусылар, хәҙер әйҙәгеҙ үҙебеҙҙе тикшереп ҡарайыҡ әле.

1. Ағиҙел ниндәй йылғаға ҡоя?(Кама)
2. Башҡортостанда күпмегә яҡын йылға бар? (600)
3. Тәржемә эше: мул һыулы, саҡрым.
4. Айгөл менән илназ яҡшы уҡыйҙар.

Подчеркнуть имена собств. одной чертой, нариц.- двумя..
Эштәрегеҙҙе алмашығыҙ, баһалағыҙ. Дөрөҫ яуаптар таҡтала.
Тимәк, дәрестә беҙ нимәгә өйрәндек? Бөгөн дәрестә ниҙәр белдегеҙ? Үҙегеҙгә ниндәй яңылыҡ алдығыҙ?
Йомғаҡлау: Беҙҙең Башҡортостаныбыҙҙың тәбиғәте иҫ киткес матур, йылғалары мул һыулы. Тәбиғәтте һаҡларға, яҡларға бурыслыбыҙ.
Өй эше. 1. “Башҡортостан” исеменән икенсе һүҙҙәр төҙөргә, улар кем йәки нимә һорауына яуап булырға тейештәр (баш- голова, ҡорт- пчела , ос- конец, ҡор- община, шар, башҡорт- башкир, ҡаш- брови, торт, башаҡ- колосок, ҡош- птица, таш- камень, ат- лошадь).
2. “Башҡортостан” темаһына ижади эш (һүрәт, шиғыр, инша, әкиәт һ.б.)
Баһалау.

Ҡушымталар:

1.Тауҙарҙы ғына билдәлә/Отметьте только горы:

Урал , Ағиҙел, Стәрле, Бөрө, Дим, Ирәндек, Һаҡмар, Инйәр, Танып, Янғантау, Салауат, Белорет, Торатау, Ҡариҙел, Ҡаратау.

Йылғаларҙы ғына билдәлә/Отметьте только реки:

Урал , Ағиҙел, Стәрле, Бөрө, Дим, Ирәндек, Һаҡмар, Инйәр, Танып, Янғантау, Салауат, Белорет, Торатау, Ҡариҙел, Ҡаратау.

Ҡалаларҙы ғына билдәлә/Отметьте только города:

Урал , Ағиҙел, Стәрле, Бөрө, Дим, Ирәндек, Һаҡмар, Инйәр, Танып, Янғантау, Салауат, Белорет, Торатау, Ҡариҙел, Ҡаратау.

2. 1 – Выписать только имена собственные, 2 – выписать только реки:
1.Китап, кәрим, сәлимә, ҡәләм, йылға.
2.Гөл, һаҡмар, әй, аҡ, урман.

3. Һүҙлек эше (переписать в тетради, выучить):
Саҡрым – километр,
Йәшәү тамыры – основа жизни,
Көньяҡ-көнсығыш – юго-восток,
Туҡландыра – питает,
Төньяҡ-көнбайыш – северо-запад,
Ҡоя – впадает,
Мул һыулы – полноводный.